

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 6 ΙΟΥΛΙΟΥ 2005
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

I. ΚΕΙΜΕΝΟ

Στρατής Δούκας, *Ιστορία ενός αιχμαλώτου* (απόσπασμα)

Από τότε πέρασε καιρός. Κι ένα βράδυ που 'ρθε τ' αφεντικό μου απ' τα Θείρα μου λέει:

-Έλα να σου πω ένα καλό μαντάτο¹.

-Ας είναι χαϊρλίδικο², του λέω.

-Στο Αϊντίν έπιασαν έναν Γκιαούρη, που ήταν παραγιός σε Τούρκο κι έκανε το μουσουλμάνο.

-Μίλα καλά, του λέω, πώς πιάστηκε το σκυλί; κι η γλώσσα μου τραβήχτηκε κάτω.

-Πήγε στο τζαμί να προσκυνήσει και δεν ήξερε να πλυθεί. Απ' αυτό κι απ' άλλα τον κατάλαβε ο χότζας, και στη στιγμή τον πήραν και τον κρέμασαν στην αγορά, στο μεγάλο πλάτανο.

Κι απ' τα σουσούμια³ που μου 'δωσε κατάλαβα πως ήταν ο σύντροφός μου. Έτσι, πριν το Μάρτη ακόμα, κάναμε τη νέα συμφωνία με πενήντα μπαγκανότες⁴ και τα έξοδα δικά του, όπως και πριν.

Οι μέρες περνούσαν γρήγορα, η μια πίσ' απ' την άλλη και γέμιζα από φόβο, που έφτανε η σαρακοστή.

Την πρώτη μέρα πρόσεξα πως ξύριζαν τις τρίχες τους. Έκανα κι εγώ το ίδιο· ξύρισα το στήθος μου.

-Θεέ μου, συχώρεσέ με, είπα και δάκρυσα. Αυτή τη χρονιά όλοι θα έκαναν σαρακοστή, γιατί είχε φύγει ο Γκιαούρης, ο εχθρός.

-Κι εγώ πρέπει να πιάσω τη νηστεία, λέω του αφεντικού μου.

-Εγώ θα κάνω και για σένα, μου λέει, εσύ δεν έχεις αμαρτία, είσαι στα ξένα κι ο Αλλάχ σε συχωράει.

-Όχι, αφεντικό, έχω χρόνια να νηστεύω, και τώρα που γλιτώσαμε απ' τον οχτρό, πρέπει όλοι να νηστεύουμε.

-Αφού το θέλεις πιάσε, μου λέει, κι άμα δυσκολευτείς, άσε την.

Τα μεσάνυχτα, σα χτύπησε ο γύφτος νταν-νταν το νταούλι, σηκωθήκαμε όλοι μες στο σπίτι. Ετοιμάστηκε ο σοφράς, καθίσαμε γύρω σταυροπόδι κι αρχίσαμε να σιγοτρώμε.

Εγώ έφυγα μες στο θαμποχάραμα για το μαντρί. Οι δυο τσομπάνηδες είχαν βγάλει τα πρόβατα κι έβοσκαν μόνα τους μακριά απ' την καλύβα. Αυτοί προσευχόνταν πίσω από μια πέτρα. Τους ζύγωσα, γονάτισα, κάνοντας κι εγώ ό,τι έκαναν.

Έτσι πέρασε αυτή η μέρα, ήρθε άλλη, και πάλι άλλη, ώσπου πήρά το χαβά τους⁵ κι ανάσανα.

Πλησίαζε ο Αύγουστος, που τέλειωνε η συμφωνία μας, κι εγώ ετοιμαζόμουν να φύγω. Για πού ούτε ήξερα.

Σαν ήρθε η ώρα, λέω του αφεντικού μου:

-Η κυβέρνηση μαζεύει τους ανυπόταχτους και νοφούσι⁶ δεν έχω. Μου χάθηκε στα χρόνια των Γιουνάνηδων.

-Αυτό στεναχωριέσαι; μου λέει. Να δώσουμε ένα αρνί του Μουσταφά αφέντη, κι αύριο κιόλας το έχεις. Δώσε μου το όνομά σου, των γονιών σου και του τόπου σου.

Τα 'γραψε σ' ένα χαρτί, και την άλλη μέρα, πρωί, κατέβηκε στα Θείρα. Το βράδυ, σα γύρισε, μου το 'φερε.

-Έλα, Μπεχισέ, πάρ' το, μου είπε, και πριν βγει ο μήνας, να συμφωνήσουμε με το χρόνο.

-Εγώ, του λέω, σκέπτομαι να λείπω για λίγον καιρό.

-Πού θα πας; με ρώτησε, σαν ξαφνιασμένος.

-Πρέπει να πάω στην Προύσα, να δω την αδελφή μου, που σας είχα πει. Πάνε δυο χρόνια που λείπω απ' το σπίτι μου, και δεν ξέρω αν ζει ή πέθανε.

-Να στείλουμε, απόμε κιόλας, τηλεγράφημα κι αύριο θα 'χεις απάντηση. Στην Προύσα έχω γνωστό μου.

-Όχι, του είπα, πρέπει να πάω εγώ ο ίδιος.

-Καλά, πήγαινε, μου απάντησε στεναχωρημένα, κι όλα τα έξοδα δικά μου. Μείνε ως το Σεπτέμβρη. Αν θέλεις να γυρίσεις και πιο μπροστά, η πόρτα του σπιτιού μου, για σένα, θα είναι ανοιχτή.

-Αν δεν πεθάνω αφεντικό, του λέω, δικός σου είμαι.

-Ευχαριστώ, μου είπε κι έφυγε.

Την άλλη μέρα, το πρωί κιόλας, πήγε στα Θείρα για άλλον τσομπάνο.

Αυτή τη φορά βρήκε αμέσως. Έφερε έναν, Κατήρ τον έλεγαν, μόλις τον είχαν απολύσει οι Έλληνες από αιχμάλωτο. Από κείνον έμαθα όλο το κακό που 'χε γίνει.

Ο αφεντικός μου, σα μ' είδε πια να ετοιμάζομαι, μου 'δωσε τα λεφτά μου, εκατόν πενήντα πέντε μπαγκανότες. Οι γυναίκες μου έπλυναν τα ρούχα μου, τα μάλωσαν, και σε μένα έδωσαν δυο καλάθια να φέρω σύκα απ' τον μπαξέ⁷. Όταν γύρισα στο σπίτι, δίπλωσαν τα ρούχα μου, τα 'βαλαν σ' ένα κοφίνι και το έραψαν απάνω με πανί.

-Πάρε κι αυτό το καλάθι με τα σύκα, μου λένε, να το πας πεσκέσι⁸ στην αδερφή σου. Και πες της πως την περιμένουμε. Δεν τους είπα τίποτα, δεν έβρισκα λόγια.

Εκείνο, το τελευταίο βράδυ, φάγαμε όπως και το πρώτο μαζί, και καθίσαμε ως αργά.

Όλη νύχτα έμεινα ξύπνιος, με τα μάτια ανοιχτά. Μου φάνηκε μεγαλύτερη απ' όλες.

Σαν πήρε η μέρα, σηκωθήκαμε όλοι τα βήματά μας ακούγονταν πιο πολύ απ' τις κουβέντες μας. Οι γυναίκες έκαναν τηγανίτες με πετιμέζι⁹ και μου 'δωσαν με τον καφέ. Φάγαμε, κι ευχηθήκαμε καλή αντάμωση.

-
1. *μαντάτο*: είδηση, πληροφορία.
 2. *χαϊρλίδικο*: χρήσιμο, ωφέλιμο.
 3. *σουσούμι*: το ξεχωριστό και προσωπικό χαρακτηριστικό γνώρισμα ενός ανθρώπου.
 4. *μπαγκανότες*: χαρτονομίσματα.
 5. *πήρα το χαβά τους*: Δηλ. ενώ ο Τούρκος προσεύχονταν, αυτός μετρούσε κ' έτσι πήρε το χρόνο πότε πρέπει να σκύβει στη γη το κεφάλι.
 6. *νοφούσι*: τούρκικο διαβατήριο.
 7. *μπαξές*: κήπος, περιβόλι.

8. *πεσκέσι*: δώρο που αποτελείται κυρίως από φαγώσιμα είδη ή ποτά.
9. *πετιμέζι*: παχύρρευστο σιρόπι που παρασκευάζεται με βράσιμο από το μούστο

II. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A. «[...] ταυτισμένος με τον τραυματισμό του 1922 και, κατά συνέπεια, απογυμνωμένος από κάθε επικο-ηρωικό στοιχείο, ο πόλεμος στον τόπο μας "λειτουργεί" αποκλειστικά ως τραγική εμπειρία. [...]» (Π. Μουλλάς, «Εισαγωγή», *Γεωγραφία του Μεσοπολέμου*, τόμος Γ', Εκδόσεις Σοκόλη, Αθήνα 1993.)

Να εντοπίσετε τρία χαρακτηριστικά παραδείγματα από το απόσπασμα που σας δόθηκε, τα οποία δικαιολογούν την παραπάνω άποψη.

Μονάδες 15

- B1. Ο διάλογος αποτελεί βασικό αφηγηματικό στοιχείο της *Ιστορίας* ενός *αιχμαλώτου*. Πώς λειτουργεί στο συγκεκριμένο απόσπασμα;

Μονάδες 20

- B2. Ποια είναι η αφηγηματική οργάνωση του χρόνου στο παραπάνω κείμενο; Να επισημάνετε τα σχετικά χωρία και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 20

- Γ. «Εκείνο, το τελευταίο βράδυ, φάγαμε όπως και το πρώτο μαζί, και καθίσαμε ως αργά.

Όλη νύχτα έμεινα ξύπνιος, με τα μάτια ανοιχτά. Μου φάνηκε μεγαλύτερη απ' όλες.

Σαν πήρε η μέρα, σηκωθήκαμε όλοι· τα βήματά μας ακούγονταν πιο πολύ απ' τις κουβέντες μας. Οι γυναίκες έκαναν τηγανίτες με πετιμέζι και μου 'δωσαν με τον καφέ. Φάγαμε, κι ευχηθήκαμε καλή αντάμωση.»

Να σχολιάσετε το περιεχόμενο του αποσπάσματος σε δύο παραγράφους (130-150 λέξεις).

Μονάδες 25

- Δ. Πώς αποδίδεται ο θάνατος του φίλου/συντρόφου στην *Ιστορία* ενός *αιχμαλώτου* και στο ποίημα του Γιάννη Δάλλα «Αυτό το πουλί»;

Μονάδες 20

Αυτό το πουλί είν' ο Πέτρος

Του 'γινε πρόταση να βαλσαμωθεί
μα αυτός ξεσκίζει το κλουβί τ' ουρανού
μπορεί και να μην αλαξοπίστησε
απλώστε του ένα κάτι της γης
ένα χέρι που να μη στραγγαλίζει
–τον πνίγει τόση μεταμόρφωση–
κ' εκεί που έδενε τη γραβάτα του

του μένει ένας τελευταίος λαρυγγισμός
απ' αυτούς που δεν εξαγοράζονται
Ο φίλος μου ο Πέτρος έχει προκηρυχθεί λοιπόν θα
πεθάνει μετεωριζόμενος

1961

(Αλέξανδρος Αργυρίου (επιμ.), *Η ελληνική ποίηση. Ανθολογία - Γραμματολογία*,
Εκδόσεις Σοκόλη, [Αθήνα 1990], σελ. 475.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**